

Голові Разової спеціалізованої вченої ради PhD 11584
Львівського державного університету
фізичної культури ім. Івана Боберського
доктору наук з фізичного виховання та спорту,
професору Пітину М.П.

Відгук

офіційного опонента доктора наук з фізичного виховання та спорту, професора **Дорошенка Едуарда Юрійовича** на дисертаційну роботу **Грибовської Наталії Олександрівни** за темою – «Удосконалення фізичної підготовленості кваліфікованих воротарів у футболі засобами фітнесу», яка подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

1. Актуальність теми роботи.

У дисертації Н.О. Грибовської показано, що сучасний характер розвитку футболу підвищує вимоги до тренувальної діяльності футболістів. Питанням оптимізації навчально-тренувального процесу присвячена велика кількість досліджень, які стосуються наступних напрямів: аналізу розвитку техніки і тактики гри, контролю техніко-тактичної підготовленості, корекції підготовки на основі врахування впливу факторів спортивної міграції, побудови тренувального процесу, питань теорії та практики футболу, використання інноваційних технологій у футболі та інших актуальних напрямів. Аналіз літературних джерел та узагальнення досвіду практичної діяльності фахівців свідчить про значну кількість інформації, що стосується вдосконалення тренувального процесу переважно польових гравців. У цьому контексті, недостатньою є кількість досліджень стосовно спортсменів такого амплуа, як воротарі. Також слід зазначити, що наявність національних традицій спортивної підготовки висококваліфікованих воротарів в українських професійних футбольних клубах та Академіях – Андрій Лунін, «Реал» (Мадрид, Іспанія), Анатолій Трубін, «Бенфіка» (Лісабон, Португалія) та ін. Це свідчить про актуальність і своєчасність проведення експериментальних досліджень за темою дисертації.

2. Зміст роботи, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Н.О. Грибовська виконала дисертаційне дослідження з використанням сучасних методів, які є відповідними меті та завданням дослідження, що дозволило, з одного боку, отримати нові наукові результати у системі спортивної підготовки воротарів у футболі, з іншого, сформулювати логічну структуру наукової кваліфікаційної роботи.

Дисертація складається з анотацій, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Дисертацію викладено українською мовою на 229 сторінках (160 сторінок основного тексту), містить 41 таблицю і 26 рисунків.

У вступі авторкою обґрунтовано актуальність теми, подано зв'язок дисертаційного дослідження з планами науково-дослідної роботи, сформульовано структурні компоненти – мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, наведений перелік методів дослідження, визначено наукову новизну та практичне значення результатів дослідження, описано особистий внесок автора, висвітлено інформацію про апробацію результатів дослідження та зазначено кількість наукових публікацій.

У першому розділі «Сучасні підходи до змісту фізичної підготовки футболістів» авторкою наведений аналіз тренувального процесу футболістів різного ігрового амплуа у макроциклі, висвітлено значущість функціональної та фізичної підготовленості гравців. Акцентовано увагу на вивчення шляхів удосконалення фізичної підготовки футболістів із використанням сучасних, у тому числі, інноваційних, технологій. Аналіз різних методичних підходів до вдосконалення програм функціональної та фізичної підготовки футболістів із використанням засобів фітнесу свідчить про необхідність врахуванням індивідуальних можливостей гравців різного амплуа, зокрема воротарів, та необхідність впровадження новітніх технологій із використанням інноваційних методик фітнес-тренінгу.

У другому розділі «Методи та організація дослідження» наведено перелік використаних методів дослідження: аналіз та узагальнення інформації наукової та методичної літератури, документальний метод, експертне оцінювання, педагогічне спостереження, медико-біологічні методи, педагогічне тестування, педагогічний експеримент, методи математичної статистики. Етапи дослідження: *перший етап* – пошук, аналіз та узагальнення наукової та методичної літератури (навчально-тренувальних програм, методичних посібників, наукових публікацій) з дослідженням системи фізичної підготовки воротарів у футболі у різних періодах макроциклу; *другий етап* – проведення експертного опитування, визначення антропометричних показників і композиційного складу тіла воротарів і польових гравців, показників фізичної підготовленості воротарів, розробку методики вдосконалення фізичної підготовленості кваліфікованих воротарів засобами фітнесу; *третій етап* – педагогічний експеримент з метою визначення ефективності запропонованої методики вдосконалення фізичної підготовленості воротарів з використанням засобів фітнесу; *четвертий етап* – аналіз та узагальнення отриманих результатів, формулюванні висновків, оформленні дисертаційної роботи.

У третьому розділі «Обґрунтування застосування фітнес-технологій у фізичній підготовці кваліфікованих воротарів у футболі» авторкою проведено опитування кваліфікованих експертів щодо використання у тренувальному процесі футболістів сучасних засобів фітнесу, подано результати констатувального експерименту з визначенням показників фізичного розвитку та компонентного складу тіла воротарів і польових гравців та проведенням порівняльного аналізу; часу складної реакції (реакції вибору) воротарів; показників функціонального стану, фізичної підготовленості воротарів у

футболі за результатами вертикального стрибка за протоколом «Bosco Ergo Jump», тесту «SEBT», комплексу тестів «FMS». Отримані результати засвідчили необхідність проведення досліджень, які спрямовані на обґрунтування методики вдосконалення фізичної підготовленості воротарів з використанням засобів фітнесу, а також на пріоритетність застосування індивідуального підходу.

Четвертий розділ дисертаційної роботи Н.О. Грибовської «Методика вдосконалення фізичної підготовленості кваліфікованих воротарів у футболі та її ефективність» містить опис методики вдосконалення фізичної підготовленості кваліфікованих воротарів з використанням засобів фітнесу. Акцентовано пріоритетність індивідуального підходу у тренувальному процесі. Подано основні положення, які було враховано при її розробці, проаналізовано використані засоби фітнесу, та структуровано її використання у тренувальному процесі воротарів.

Педагогічне тестування проводилося на базі ГС ДЮСШ ФК «Львів» і ПФК «Львів» м. Львова та охоплювали 34 футболістів віком 16-22 роки, серед яких: 11 – воротарів і 23 – польових гравців команд УПЛ: ФК «Львів»; ФК «Карпати»; СК «Дніпро-1»; ФК та АФ «Рух»; ФК «Шахтар»; ПФК «Львів».

Ефективність методики вдосконалення фізичної підготовленості кваліфікованих воротарів із використанням засобів фітнесу засвідчена показниками фізичної підготовленості та функціонального стану на рівні внутрішньогрупової динаміки показників. Отримані результати дослідження свідчать: істотно зменшився середньо арифметичний показник грудної шкірно-жирової складки з $8,3 \pm 0,64667$ мм до $7,6 \pm 0,80904$ мм ($p=0,010$), а у ділянці лопатки відповідно з $6,7 \pm 1,27$ мм до $5,8 \pm 1,08$ мм ($p=0,026$). Тобто завдяки зменшенню жирового компонента стабілізувались показники обводу грудної клітини і функціональні можливості воротарів; істотно змінились і середні показники загального відсотка жиру в організмі спортсменів, на початку експерименту $7,3 \pm 0,682$ і $6,6 \pm 0,656$, відповідно, наприкінці дослідження ($p=0,011$); зафіксовано, що відносна зміна значення «чистої маси тіла» становила 1,0%; істотно зменшився латентний час складної реакції (6,6 мс, $p=0,013$), що свідчить про стабілізацію величини часу складної зорово-моторної реакції воротарів; значущі зміни спостерігались і за середнім значенням вертикального стрибка, який зріс із 35,5 до 36,9 см ($p=0,002$); спостерігалось статистично значуще ($p<0,04$) покращення результатів тесту SEBT: $\Delta=0,6-3,3(0,6-4,5\%)$; істотно покращилися результати комплексу тестів FMS: 59,5% ($p<0,001$). Встановлено прийнятну валідність і надійність оцінювання величини КЕК ($ICC=0,753$; $p<0,05$).

Коефіцієнт пропущених м'ячів у змагальній діяльності покращився – результативність зросла на 40% ($p<0,001$).

Результати дослідження свідчать про ефективність авторської методики вдосконалення фізичної підготовленості кваліфікованих воротарів з використанням засобів фітнесу та пріоритетністю індивідуального підходу.

У п'ятому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження»

здійснено порівняльний аналіз та узагальнення результатів дисертаційного дослідження з науковими здобутками фахівців напрямку, який вивчався.

Загальні висновки логічно сформульовані, на основі вищевикладеного матеріалу, та вказують на реалізацію авторкою завдань дослідження, досягнення поставленої мети, визначають наукову та практичну цінність дослідження.

Список використаних джерел містить 247 джерел (113 – іноземні).

У додатках наведені: акти впровадження результатів наукових досліджень; список публікацій здобувачки; відомості про апробацію дисертаційного дослідження; матеріали опитування експертів.

Наукова новизна дисертаційної роботи:

- *уперше* розроблено та обґрунтовано зміст методики вдосконалення фізичної підготовленості кваліфікованих воротарів у футболі з використанням засобів фітнесу (системи вправ із гімнастичними палицями Stick mobility, комплексів вправ із урахуванням міофасціальних ліній тіла, вправ на активацію м'язів із miniband, вправ із блочними тренажерами та вільними вагами);

- *уперше* визначено найбільш інформативні показники композиційного складу тіла, які взаємопов'язані з рівнем фізичної підготовленості кваліфікованих воротарів у футболі;

- *удосконалено* відомості про функціональний стан та фізичну підготовленість воротарів у футболі;

- *удосконалено* відомості про ефективність використання засобів фітнесу у навчально-тренувальному процесі футболістів різного ігрового амплуа;

- *удосконалено* наукову інформацію про взаємозв'язки змагальної діяльності та фізичної підготовленості кваліфікованих воротарів у футболі;

- *набули подальшого розвитку* відомості щодо пріоритетності індивідуального підходу у фізичній підготовці кваліфікованих воротарів у футболі.

3. Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій.

Достовірність отриманих результатів дослідження Н.О. Грибовської ґрунтується на використанні сучасних, відповідних меті та завданням методів наукового дослідження, адекватних математико-статистичних методів обробки та інтерпретації отриманих експериментальних даних, застосуванні тестів і контрольних вправ, які широко використовуються у тренуванні професійних футболістів і визнані ефективними науковою спільнотою.

4. Повнота відображення в опублікованих роботах наукових положень, висновків і результатів.

За темою дослідження опубліковано 11 наукових праць, із яких 4 статті – у фахових виданнях України, 2 публікації апробаційного характеру та 5 публікацій, які додатково відображають наукові результати дисертації. Зазначені публікації повністю відтворюють основний зміст дисертації, об'єм і характер експериментальних досліджень.

5. Рекомендації по використанню результатів дисертації.

Практична значущість дослідження полягає у впровадженні авторської методики вдосконалення фізичної підготовленості кваліфікованих воротарів у футболі з використанням засобів фітнесу у тренувальний процес ГС ДЮСШ «Футбольний Клуб «Львів»; ФК «Карпати»; СК «Дніпро-1»; ФК та АФ «Рух»; ФК «Шахтар»; ПФК «Львів», про що свідчать відповідні акти (Додаток А1-А6).

Також доповнено теоретичний матеріал про особливості планування та проведення навчально-тренувального процесу з використанням інноваційних фітнес-технологій у фізичній підготовці футболістів із освітніх компонентів «Теорія і методика обраного виду спорту та спортивно-педагогічне вдосконалення» Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського; «Методика навчання футболу» та «Футбол і методика викладання» ДВНЗ «Ужгородський національний університет», про що свідчать відповідні акти впровадження.

6. Зауваження до змісту та тексту дисертації.

6.1 У текстовій частині дисертації авторкою широко використовується термін «навчально-тренувальний процес футболістів». Звертаємо увагу, що більш логічним є диференційоване використання зазначеного або аналогічних термінів: «навчально-тренувальний процес» для футболістів переважно дитячо-юнацького віку; «тренувальний процес» переважно для кваліфікованих і висококваліфікованих футболістів.

6.2 У другому розділі «Методи та організація дослідження» (стор. 74) дисертантка використовує словосполучення «Авторська методика фізичної підготовленості». На нашу думку, більш логічним, є використання словосполучення «Авторська методика фізичної підготовки», що більшою мірою характеризує процесуальні характеристики, у той час, як термін «підготовленість», більшою мірою, визначає досягнення певного рівня (результату підготовки).

6.3 Також, у другому розділі «Методи та організація дослідження» (стор. 76), авторкою задекларовано використання методів факторного аналізу. На нашу, думку, більш логічним було б подальше роз'яснення стосовно конкретного варіанту використаного факторного аналізу: загальний метод факторного аналізу; метод аналізу факторних навантажень або метод головних компонент.

6.4 У третьому розділі «Обґрунтування застосування фітнес-технологій у фізичній підготовці кваліфікованих воротарів у футболі» та у четвертому розділі «Методика вдосконалення фізичної підготовленості кваліфікованих воротарів у футболі та її ефективність» при викладі результатів дослідження у табличному форматі (назва таблиць), доцільно було б використати значення «n» стосовно кількісних даних контингенту спортсменів, показників їх підготовленості, модельних характеристик, тощо.

6.5 У текстовій частині дисертації (стор. 96, 103, 148, 164, 166, 167) авторкою наведено узагальнення та рекомендації, які ґрунтуються на матеріалах наукового дослідження. На нашу думку, логічним було б

систематизувати практичні та методичні рекомендації за темою дисертацію в окремому розділі («Рекомендації»).

6.6 У розділі «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» наявний технічний недолік – дублювання посилання на інформаційне джерело наукової літератури: 25-е і 156-е джерела.

Зазначені недоліки і зауваження не мають принципового значення, є переважно дискусійними, не знижують наукового рівня та загальної високої оцінки кваліфікаційної роботи Н.О. Грибовської.

7. Загальний висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам

Аналіз дисертації Грибовської Наталії Олександрівни «Удосконалення фізичної підготовленості кваліфікованих воротарів у футболі засобами фітнесу» дає підстави стверджувати, що сформульована у дослідженні мета досягнута, завдання успішно вирішені. Дисертація є самостійною і завершеною науковою працею. Одержані результати мають наукову новизну, важливу теоретичну і практичну значущість. Достовірність результатів дисертаційної роботи не викликає сумніву. Висловлені зауваження і побажання не применшують загальної високої оцінки рівня виконання дисертаційної роботи.

Крім цього, аналіз матеріалів дисертації і публікацій свідчить, що дисертантка, на високому рівні оволоділа методологією наукової діяльності. У процесі експертизи результатів дослідження не виявлено фактів порушення академічної доброчесності, фабрикації даних дослідження; фальсифікацій у дисертації та наукових публікаціях дисертантки.

Висновок. Дисертаційна робота Грибовської Наталії Олександрівни на тему «Удосконалення фізичної підготовленості кваліфікованих воротарів у футболі засобами фітнесу», є завершеним самостійним дослідженням, має наукову новизну, теоретичну та практичну значущість, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44), а її авторка, Грибовська Наталія Олександрівна, заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії (PhD) з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент:

доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор,
завідувач кафедри фізичної реабілітації, спортивної медицини,
фізичного виховання і спорту

Запорізького державного медико-фармацевтичного університету

Міністерства охорони здоров'я України

ПІДТВЕРДЖУЮ

На підпису кадрів Запорізького державного

медико-фармацевтичного університету

» 20__ р. Підпис

Едуард ДОРОШЕНКО

Солодушенко В.Б.